

та співпраці на міжнародному рівні для забезпечення якісного навчання та розвитку навичок у всіх учнів і студентів, незалежно від обставин.

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ У МОДЕЛЬНИХ ПРОГРАМАХ І ПІДРУЧНИКАХ ДЛЯ 7–9 КЛАСІВ

Пометун Олена,

докт.пед.наук, проф.,

головний наук. співробітник,

Інститут педагогіки НАПН України,

Київ, Україна

 opometun@gmail.com

Актуальною метою громадянської та історичної освіти є надання учням ціле-спрямованого і змістовного навчального досвіду, що відображає історичні й сучасні суспільні реалії й уможливує розвиток відповідних якостей особистості та її компетентностей. Одним із сучасних пріоритетів змісту історичної освіти у контексті цієї мети є його побудова на основі міжпредметної (внутрішньогалузевої) і міжгалузевої інтеграції.

За Типовими освітніми програмами та чинним розподілом навчальних годин у базовій школі питання внутрішньогалузевої інтеграції історії і громадянської освіти розв'язується досить непослідовно: у 5–6 класах рекомендовано інтегрувати курси історії України і всесвітньої історії з громадянською освітою, а в 7–9 класах інтеграція історичних курсів подається як один із варіантів конструювання змісту (Про затвердження типової освітньої програми, 2021, с. 22). Незрозуміло є ситуація з громадянською освітою: у 7-му класі цієї складової взагалі немає, у 8-9 рекомендовані «крапельні» (а отже, неефективні) курси громадянської освіти (8 клас, 0,5 год на тиждень) і правознавства (9 клас, 0,5 год на тиждень). Тобто ідея внутрішньогалузевої інтеграції з урахуванням мізерної кількості годин на вивчення предметів галузі взагалі зникає. За цих умов всі напрацювання, що були зроблені і запроваджені нами в інтегрованому курсі «Досліджуємо історію і суспільство» у 5–6 класі, залишаються без продовження (Пометун та ін., 2021).

У цьому контексті перед авторами програм і підручників з громадянської та історичної галузі для 7-9 класів постали нові завдання з осмислення підходів до структурування і відбору предметного змісту. Виходячи з необхідності піднесення національної самосвідомості громадян, розвитку важливих сьогодні завдань формування національної ідентичності і патріотизму молоді, збереження національної пам'яті, забезпечення активної підтримки України світовою спільнотою, на нашу думку надважливим є збереження курсів національної історії як стрижню у системі шкільної історичної освіти на базовому рівні.

Водночас очевидно, що формування/розвиток в учнів/учениць розуміння цілісності історичного процесу, увиразнення спільних явищ, тенденцій у минулому і сучасності України та Європи V – початку XX ст. та особливостей вітчизняного минулого й сьогодення неможливі без внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції змісту й діяльності учнів. Тому у модельних програмах з Історії України (Пометун та ін., 2023) та Всесвітньої історії (Пометун та ін., 2023) інтеграцію між цими предметами галузі як умову послідовної реалізації компетентнісного підходу здійснено за рахунок кількох складників:

- викладання курсів у всіх класах здійснюється у хронологічній послідовності та системній синхронізації – хронологічно узгодженому викладу подій і явищ національної і всесвітньої історії (за допомогою відповідного тематичного планування);
- уведення у зміст курсів обов’язкового інтегрованого (вступного випереджаючого та підсумкового узагальнень) на початку і наприкінці кожного класу;
- виокремлення в кожному курсі елементів/сюжетів інтегрованого змісту для цілісного висвітлення перебігу історичного процесу (розгляд подій і процесів української історії у контексті європейської і світової історії та дослідження впливу подій і процесів в Україні на інші країни тощо), що потребують відповідної методики їхнього опрацювання;
- акцент на засвоєнні учнями наскрізних понять і предметних умінь освітньої галузі (на рівні визначень і алгоритмів пізнавальної діяльності);
- застосування інтегрованих завдань і проєктів, зокрема через реалізацію рекомендованих у даній програмі видів діяльності;
- збереження наступності з інтегрованим курсом адаптаційного циклу базового рівня освіти (5–6 класи).

Громадянознавчий складник в курсах Історії України та Всесвітньої історії реалізується через застосування загальних категорій (як ось: держава, закон, право, суспільні відносини та ін.) та розкриття зв’язків минулого і сучасності на прикладах трансформації найважливіших явищ і процесів суспільного життя: становлення людських спільнот, держав, права, інститутів демократії, громадянства, власності тощо.

Окреслені підходи запроваджені у проектування підручників з Історії України і Всесвітньої історії для 7-го класу. Наприклад, інтегрований вступ до обох підручників передбачає комплексний розгляд відповідних питань. У підручнику з Історії середніх віків (Всесвітня історія, частина I, 7 клас) розглядаються питання: 1. Які були цивілізації стародавніх часів та їхні здобутки 2. Що вивчає історія Середніх віків 3. Які є джерела з історії середніх віків. Відповідно в підручнику з історії України вміщено матеріал: 1. Які народи мешкали на теренах України за стародавніх часів 2. Що вивчає середньовічна історія України 3. Які джерела вивчають з історії України періоду Середньовіччя. Відповідно на другому уроці в Історії Середніх віків продовжується розгляд Великого переселення народів. Розпочатий у 6-му класі, а в підручнику з історії України цей матеріал доповнюється/конкретизується інформацією про розселення слов’ян. Інтеграція реалізується і через зміст уроків узагальнення, які передбачають виконання учнями навчальних проєктів, наприклад: «Русь-Україна серед європейських держав» (Історія

України» або «Перші середньовічні держави» (Всесвітня історія»). У підручниках з обох предметів цілеспрямовано запроваджуються й інші прийоми подання інтегрованого змісту: візуальні та текстові джерела, міжпредметні завдання і запитання та ін.

На нашу думку, такий підхід дозволить уникнути фрагментарності знань і уявлень учнів в умовах викладання історії 7–9 класів як двох окремих предметів та сприятиме розвитку історичного мислення та національної ідентичності учнів.

Використані джерела

Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (2021). Наказ МОН України, № 235 <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>

Пометун О.І., Ремех Т.О., Малієнко Ю.Б., Мороз П.В. (2021) Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство. 5–6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetaz.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Doslidzhuyemo.istoriyu.susp.5-6-kl.intehr.kurs.Pometun.ta.in.14.07.pdf>

Пометун О. І., Ремех Т. О., Гупан Н. М., Малієнко Ю. Б., Серова Г. В. (2023) Модельна навчальна програма «Історія України. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Istoriya.Ukrayiny.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf>

Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В. (2023) Модельна навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/>

[Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Hromad.ta.istor.osv.hal.2023/08.09.2023/Vsesvitnya.istoriya.7-9.kl.Pometun.ta.in-08.09.2023.pdf)

МЕТОДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Радкевич Олександр,

доктор педагогічних наук, старший дослідник,
головний науковий співробітник
відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м.Київ, Україна

mr.radkevych@gmail.com

Вибір ефективної методики оцінювання з численних варіантів часто стає складним завданням, особливо в контексті застосування електронних засобів. Розглянемо методи оцінювання, які використовуються разом із електронними засобами